

B04-201

Beräkningsexempel för last Last från splitterverkan

Författare: Joosef Leppänen. Ansvarig utgivare: Björn Ekengren.

1 Orientering	1
1.1 Samlingsdokument	1
1.2 Om detta dokument	1
2 Förutsättningar	2
3 Splitterfördelning	2
4 Splitterhastighet	4
5 Splitterverkan i betongkonstruktioner	5
5.1 Penetration	5
5.2 Perforation	6
5.3 Utstötning	7
5.4 Jämförelse mellan skadefenomen	8

1 Orientering

1.1 Samlingsdokument

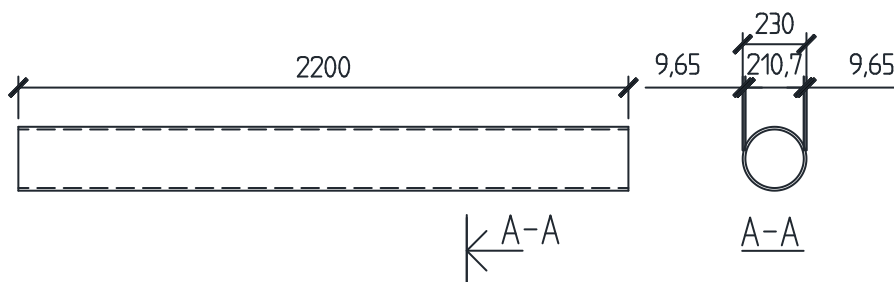
För allmän information om MSB:s kunskapsdokument i serien Beräkning av impulsbelastade konstruktioner, se dokument B01-101. Där ges bland annat övergripande bakgrund, en sammanfattande beteckningslista samt referenser. För en förteckning av utgivna och kommande dokument i serien hänvisas till dokument B01-102.

1.2 Om detta dokument

I detta dokument visas beräkningsexempel för MSB:s så kallade arkivbomb där splitterfördelning och splitterhastigheter för olika splittermassor tas fram. Vidare bestäms penetrationsdjup, erforderlig tjocklek hos en konstruktion för att undvika perforation och utstötning i en betongvägg för varierande splittermassa och hastighet. Teoretisk bakgrund för redovisade beräkningar behandlas i Leppänen (2012) och en sammanställning av beräkningsanvisningar ges i dokument B02-201.

2 Förutsättningar

Splitterbelastningen i detta exempel består av MSB:s så kallade arkivbomb. Detta är en fiktiv laddning som av MSB används för att beskriva en viss verkan. Bomben har en cylindrisk form med geometri enligt Figur 2.1 samt Tabell 2.1. Arkivbomben definieras som den lasteffekt – det vill säga stötvågs- och splitterbelastning från detonationen – som motsvarar en 250 kg minbomb med 50 viktprocent trotyl (TNT) som briserar 5,0 meter från skyddets utsida vid fri tryckavlastning.

Figur 2.1 Geometri för arkivbomb.

Tabell 2.1 Data för arkivbomb.

Form	Cylindrisk
Massa bomb, M_b	250 kg
Massa sprängmedel, TNT, W	125 kg
Splittergivande massa	114,6 kg
Längd, L	2,2 m
Ytterdiameter, d_b	230 mm
Innerdiameter, d_i	210,7 mm
Höljets tjocklek, t_h	9,65 mm
Splitterfördelningsparameter, M_A	$2,28 \cdot 10^{-3}$ kg
Motts konstant, B	$3,67 \text{ kg}^{1/2} / \text{m}^{7/6}$

3 Splitterfördelning

Splitterfördelningsparametern M_A beräknas som

$$M_A = B^2 \cdot t_h^{5/3} \cdot d_i^{2/3} \left(1 + \frac{t_h}{d_i}\right)^2 \quad (3.1)$$

och med indata enligt Tabell 2.1 fås

$$M_A = 3,67^2 \cdot (9,65 \cdot 10^{-3})^{5/3} \cdot (0,2107)^{2/3} \left(1 + \frac{9,65 \cdot 10^{-3}}{0,2107}\right)^2 = 2,28 \cdot 10^{-3} \text{ kg} \quad (3.2)$$

Beräkning av impulsbelastad konstruktion

Antalet splitter som har massan större än ett splitter med massan m_s fås som

$$n_{ms} = \frac{M_h}{2M_A} e^{-\sqrt{\frac{m_s}{M_A}}} \quad (3.3)$$

där $M_h = 114,6$ kg är bombens splittergivande massa och M_A är splitterfördelningsparametern enligt Tabell 2.1 respektive ekvation (3.2). Totala antalet splitter fås genom att sätta $m_s = 0$, vilket ger

$$n_s = \frac{M_h}{2M_A} = \frac{114,6}{2 \cdot 2,28 \cdot 10^{-3}} = 25\,132 \text{ st} \quad (3.4)$$

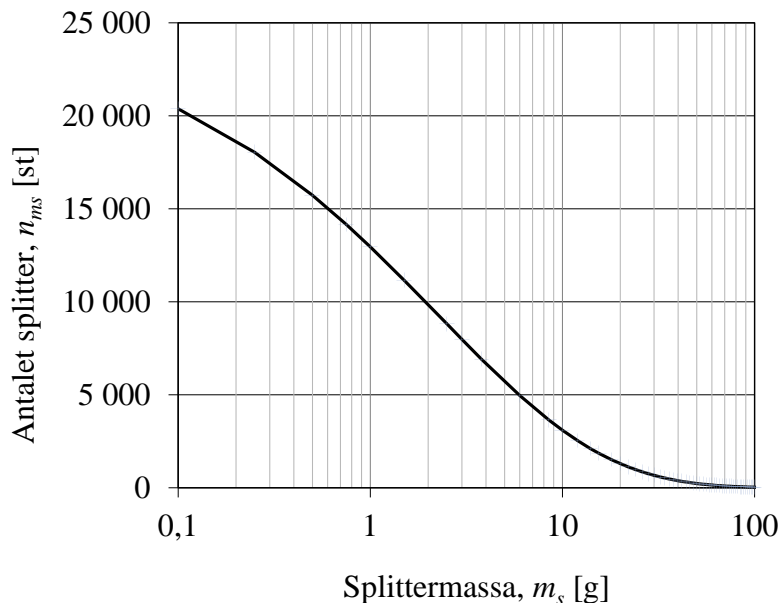
Antalet splitter som har massan större än ett splitter med massan $m_s = 0,1$ g fås enligt följande

$$n_{ms} = \frac{M_h}{2M_A} e^{-\sqrt{\frac{m_s}{M_A}}} = \frac{114,6}{2 \cdot 2,28 \cdot 10^{-3}} e^{-\sqrt{\frac{0,1 \cdot 10^{-3}}{2,28 \cdot 10^{-3}}}} = 20\,383 \text{ st} \quad (3.5)$$

medan antalet splitter som har massan större än ett splitter med massan $m_s = 100$ g endast blir

$$n_{ms} = \frac{M_h}{2M_A} e^{-\sqrt{\frac{m_s}{M_A}}} = \frac{114,6}{2 \cdot 2,28 \cdot 10^{-3}} e^{-\sqrt{\frac{0,100}{2,28 \cdot 10^{-3}}}} = 33 \text{ st} \quad (3.6)$$

I Figur 3.1 redovisas antalet splitter med massan större än m_s för en arkivbomb från 0,1 g upp till 100 g i logaritmisk skala.

Figur 3.1 Antalet splitter med en massa större än m_s för en arkivbomb.

4 Splitterhastighet

För arkivbomben fås sprängämnesmassa W och höljets massa M_h som

$$W = 125 \text{ kg}$$

$$M_h = 125 \text{ kg}$$

För att bestämma splitterhastighet kan splittrens utgångshastighet v_0 för arkivbomben bestämmas som

$$v_0 = 2400 \cdot (1 - e^{-2W/M_h}) = 2400 \cdot (1 - e^{-2 \cdot 125/125}) = 2075 \text{ m/s} \quad (4.1)$$

Splitterhastigheten i luften, v_r , avtar med sträckan r och den kan bestämmas som

$$v_r = v_0 e^{-0,00456r/\sqrt[3]{m_s}} \quad (4.2)$$

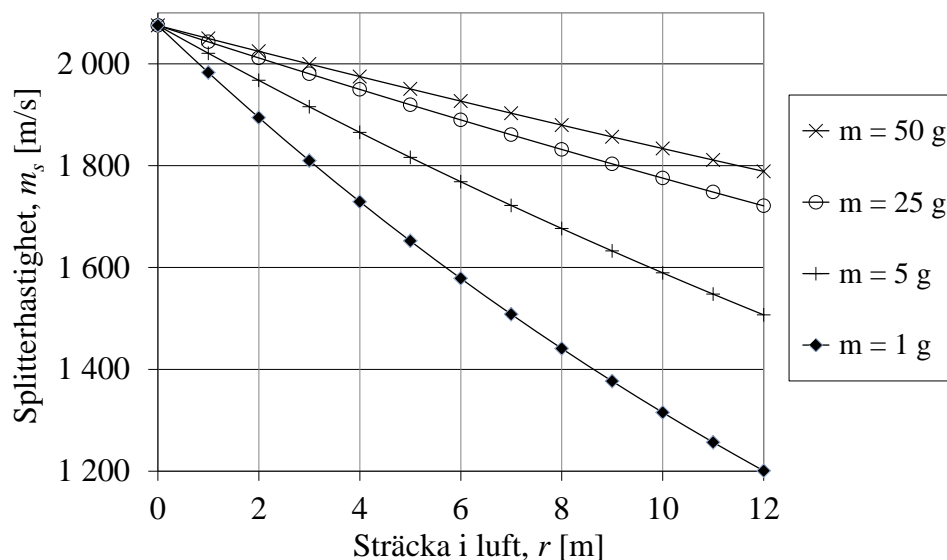
där v_0 beräknas enligt ekvation (4.1) och m_s är splittermassa i [kg].

Exempelvis fås splitterhastigheten med ekvation (4.2) för ett splitter med massan 50 g på ett avstånd på 5 m som

$$v_r = 2075 e^{-0,00456 \cdot 5 / \sqrt[3]{0,050}} = 1951 \text{ m/s} \quad (4.3)$$

där utgångshastighet v_0 beräknas enligt ekvation (4.1)

I Figur 4.1 visas splitterhastigheter på olika avstånd för splitter med varierande massa från 1 g upp till 50 g.

Figur 4.1 Splitterhastigheter med varierande splittermassa och avstånd från en arkivbomb.

5 Splitterverkan i betongkonstruktioner

5.1 Penetration

Penetrationsdjupet x i [mm] för ett splitter i betong kan beräknas som

För en betongvägg med hållfastheten $f_c = 30$ MPa fås

$$x = \frac{26,9m_s^{0,37}v_s^{0,9}}{f_c^{0,25}} = \frac{26,9m_s^{0,37}v_s^{0,9}}{(30 \cdot 10^6)^{0,25}} \quad \text{för } x \leq 117m_s^{1/3} \quad (5.1)$$

och

$$x = \frac{4,35m_s^{0,4}v_s^{1,8}}{f_c^{0,5}} + 40,6m_s^{1/3} = \frac{4,35m_s^{0,4}v_s^{1,8}}{(30 \cdot 10^6)^{0,5}} + 40,6m_s^{1/3} \quad \text{för } x > 117m_s^{1/3} \quad (5.2)$$

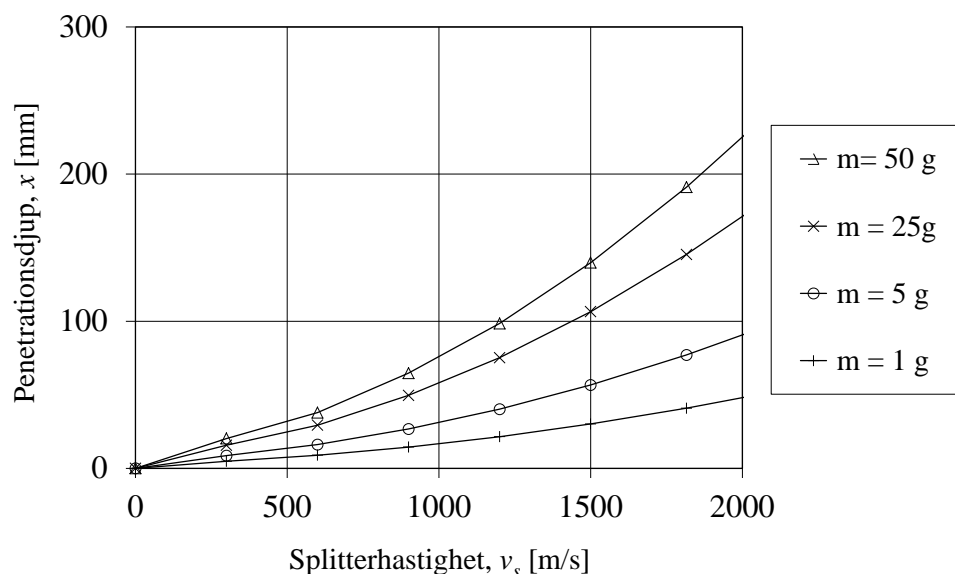
där splittermassan m_s är i [kg], hastigheten v_s är i [m/s] och betongens tryckhållfasthet f_c är i [Pa].

Exempelvis fås penetrationsdjupet med ekvation (5.2) för ett splitter med massan 50 g och splitterhastighet på 1 500 m/s som

$$x = \frac{4,35 \cdot (0,050)^{0,4} (1500)^{1,8}}{(30 \cdot 10^6)^{0,5}} + 40,6 \cdot (0,050)^{1/3} = 140 \text{ mm} \quad \text{för } x > 117m_s^{1/3} \quad (5.3)$$

Kontroll: $x > 117 \cdot 0,050^{1/3} = 43 \text{ mm}$ OK!

I Figur 5.1 visas penetrationsdjupet för splitter med varierande massa och hastighet.

Figur 5.1 Penetrationsdjup i betong för varierande splittermassa och hastighet.

5.2 Perforation

Den minsta tjocklek t_p i [mm] hos en betongvägg som erfordras för att förhindra perforation beräknas som

$$t_p = 1,23x m_s^{0,033} + 74,9m_s^{0,33} \quad (5.4)$$

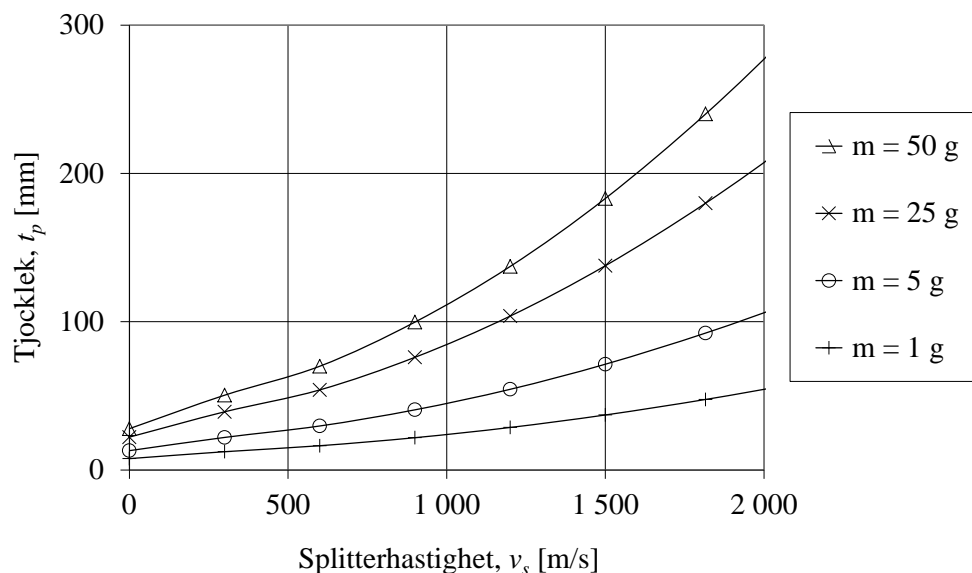
där x beräknas enligt ekvation (5.1) och (5.2).

Exempelvis fås erforderlig vägg tjocklek för att förhindra perforation för ett splitter med massan 50 g och splitterhastighet på 1 500 m/s som

$$t_p = 1,23x m_s^{0,033} + 74,9m_s^{0,33} = 1,23 \cdot 140 \cdot 0,050^{0,033} + 74,9 \cdot 0,050^{0,33} = 184 \text{ mm} \quad (5.5)$$

där x har beräknas enligt ekvation (5.1) och (5.2) till 140 mm.

I Figur 5.2 redovisas minsta tjocklek hos en betongvägg som erfordras för att förhindra perforation för varierande splittersmassa och hastighet.

Figur 5.2 Minsta tjocklek hos en betongvägg som erfordras för att förhindra perforation för varierande splittersmassa och hastighet.

5.3 Utstötning

Den minsta tjocklek hos en betongvägg som erfordras för att förhindra utstötning beräknas som

$$t_u = 1,32x m_s^{0,033} + 121m_s^{0,33} \quad (5.6)$$

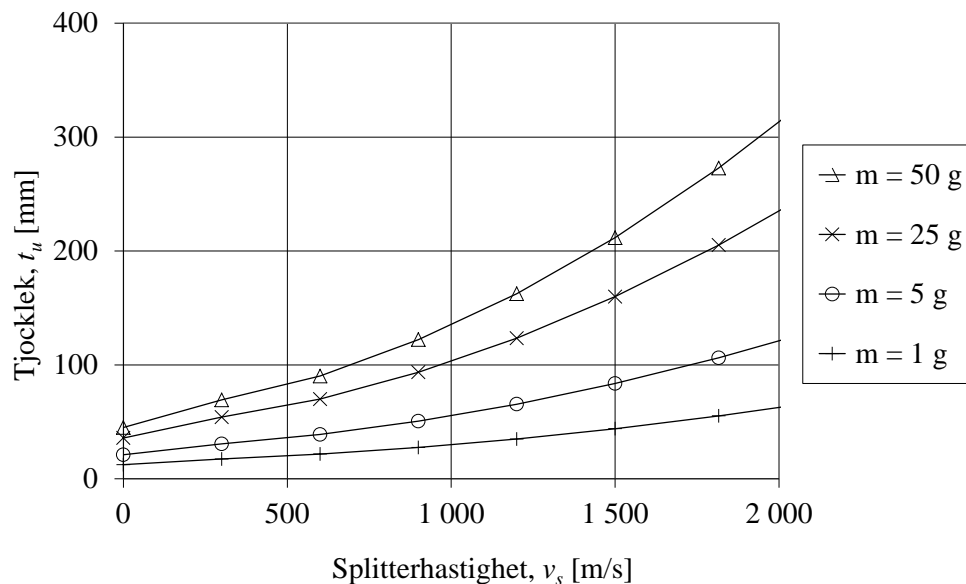
där x beräknas enligt ekvation (5.1) och (5.2).

Exempelvis fås erforderlig vägg tjocklek för att förhindra utstötning för ett splinter med massan 50 g och splinterhastighet på 1 500 m/s som

$$t_u = 1,32x m_s^{0,033} + 121m_s^{0,33} = 1,32 \cdot 140 \cdot 0,050^{0,033} + 121 \cdot 0,050^{0,33} = 212 \text{ mm} \quad (5.7)$$

där x har beräknas enligt ekvation (5.1) och (5.2) till 140 mm.

I Figur 5.3 redovisas minsta tjocklek hos en betongvägg som erfordras för att förhindra utstötning för varierande splintermassa och hastighet.

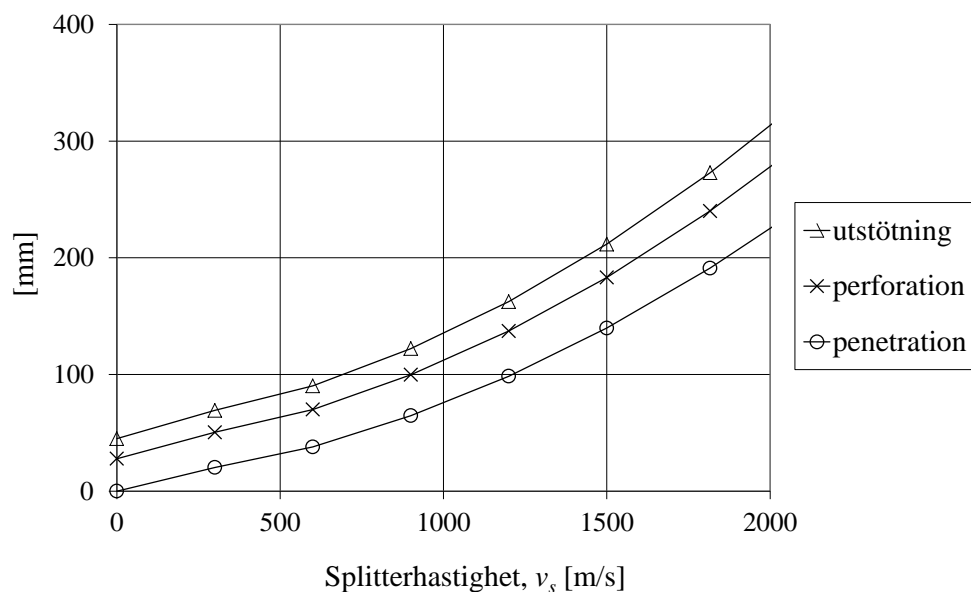

Figur 5.3 Minsta tjocklek hos betongkonstruktion som erfordras för att förhindra utstötning för en varierande splintermassa och hastighet.

5.4 Jämförelse mellan skadefenomen

En jämförelse mellan olika skadefenomen: penetration, perforation och utstötning visas i Figur 5.4. Denna jämförelse gäller för ett splinter med massan 50 g där splinterhastigheten varierar från 0 upp till 2 000 m/s.

Exempelvis fås enligt ekvation (5.3) penetrationsdjupet 140 mm för ett splinter med massan 50 g och hastigheten 1 500 m/s. Medan erforderlig tjocklek för att förhindra perforation fås till 184 mm enligt ekvation (5.5) och erforderligt tjocklek för att förhindra utstötning fås till 212 mm enligt ekvation (5.7).

Figur 5.4 Jämförelse mellan penetrationsdjup och minsta tjocklek hos en betongvägg som erfordras för att förhindra perforation och utstötning för ett 50 g splinter med varierande hastighet.